

SXEDIO.52W

10/23.12.1922: ΤΑ ΚΑΡΑΒΑΝΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΦΘΑΝΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΟΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΟΙ ΚΥΡΙΩΣ ΑΓΓΛΟΙ ΥΠΗΚΟΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ. ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΣΥΣΤΗΝΕΤΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Με την κατάληψη της Σμύρνης όσοι ήσαν τυχεροί βρήκαν πλοία που τους μετέφεραν σε άλλα μέρη. Πολλοί από αυτούς έφθασαν και στην Κύπρο όπου οι τοπικές αρχές, με επικεφαλής την Εκκλησία και τον Αρχιεπίσκοπο συνέστησαν ειδική επιτροπή για περίθαλψη των προσφύγων.

Οι περισσότεροι βρήκαν καταφύγιο σε δωμάτια που διέθεταν οι ιεροί ναοί.

Για βοήθειά τους δραστηριοποιήθηκε μια ομάδα γυναικών, η πρώτη φορά που διαπιστώνεται κοινή δράση οργανωμένων γυναικών.

Εγγραφε η "Ελευθερία" στις **5/18** Νοεμβρίου **1922:**

"Κατά τη μεταμεσημβρία της παρελθούσης Τρίτης συνεδρίασεν εν Αρχιεπισκοπή η Επιτροπή Περιθάλψεως των προσφύγων υπό την προεδρίαν του Μ. Αρχιεπισκόπου έχουσα υπ' όψιν διαφόρους αιτήσεις προσφύγων ζητούντων βελτίωσιν των θέσεων των.

Η Επιτροπεία ενέκρινεν όπως έλθη αύτη κατά το ενόν επίκουρος εις τους δεομένους όντως βοηθείας εκ των προσφύγων.

Επίσης ενεκρίθη όπως η Επιτροπή Περιθάλψεως διοργανωθή καταλλότερον, ως εκ τούτου δε προσελήφθησαν ως μέλη αι κυρίαί Ναυσικά Ι. Μιχαηλίδου, Κλεοπάτρα Ι. Οικονομίδου, Χαριτίνη Ν. Παστελλίδου, Μαρία Φιλώτα, Ελπινίκη Τοφαρίδου και Αθηνά Ιωαννίδου.

Ελήφθη ωςάύτως απόφασις όπως αραιωθώσιν οι εν τοις δωματίοις του ναού Φανερωμένης διαμένοντες πρόσφυγες, διά της τοποθετήσεως μερικών εξ αυτών εν τοις δωματίοις των προαυλίων ετέρων ναών της πόλεως".

(Μεταγλώττιση)

"Την περασμένη Τρίτη μετά το μεσημέρι συνεδρίασε στην Αρχιεπισκοπή η Επιτροπή Περίθαλψης των προσφύγων υπό την προεδρία του Μ. Αρχιεπισκόπου έχοντας υπ' όψη διάφορες αιτήσεις προσφύγων που ζητούσαν βελτίωση των θέσεων τους.

Η Επιτροπεία ενέκρινε όπως έλθει κατά το δυνατό έλθει αρωγός στους σε όσους πρόσφυγες έχουν πραγματική ανάγκη.

Επίσης εγκρίθηκε όπως η Επιτροπή Περίθαλψης διοργανωθεί καταλλότερο, ως εκ τούτου δε προσελήφθησαν ως μέλη οι κυρίες Ναυσικά Ι. Μιχαηλίδου, Κλεοπάτρα Ι. Οικονομίδου, Χαριτίνη Ν. Παστελλίδου, Μαρία Φιλώτα, Ελπινίκη Τοφαρίδου και Αθηνά Ιωαννίδου.

Αποφασίστηκε επίσης όπως αραιωθούν οι πρόσφυγες που διαμένουν στα δωμάτια του ναού Φανερωμένης, με την τοποθέτηση μερικών από αυτές στα δωμάτια των προαυλίων άλλων ναών της πόλης".

Οι πρόσφυγες βρήκαν πραγματικά ένα ζεστό μέρος για να μείνουν, προσωρινά τουλάχιστον, μέχρι να δουν που θα κατέληγαν.

Αισθανόμενος την ανάγκη να ευχαριστήσει τον κυπριακό λαό για τη φιλοξενία του ο Μουκτάρης των Προσφύγων Αλλαγιάς, Παντελής Νικολάου, έστειλε στις εφημερίδες στις **26/8** Νοεμβρίου **1922** την πιο κάτω ευχαριστήρια επιστολή του:

" Εκδιωχθέντες εκ της πατρίδος μας και φεύγοντες την σφαγήν και την ατίμωσιν εκρούσαμεν την θύραν της φιλοξένου Κύπρου, ζητούντες άσυλον και προστασίαν.

Φεύγοντες εξ Αλλαγιάς εγκατελείψαμεν εις χείρας των χριστιανομάχων τας περιουσίας μας, τους αδελφούς μας, τους πατέρας μας, τα τέκνα μας και παν ό,τι είχομεν προσφιλές.

Εκτυπήσαμεν και μας ηνοιξατε διάπλατα τας θύρας της πατρίδος σας, μας επροστατεύσατε και

καταβάλλετε υπερανθρώπους προσπάθειες διά να μας παρηγορήσετε και να μας συντηρήσετε.

Δεν ευρίσκομεν λέξεις ικανάς με τας οποίας να δυνηθώμεν να σας εκφράσωμεν το μέγεθος της ευγνωμοσύνης μας.

Κύπριοι σας ευγνωμονούμεν, ο Θεός ας βοηθή το έργον σας".

(Μεταγλώττιση)

"Διωγμένοι από την πατρίδα μας και διαφεύγοντες τη σφαγή και την ατίμωση κρούσαμε τη θύρα της φιλόξενης Κύπρου, ζητούντες άσυλο και προστασία.

Φεύγοντες από την Αλλαγιά εγκαταλείψαμε στα χέρια των χριστιανομάχων τις περιουσίες μας, τους αδελφούς μας, τους πατέρες μας, τα παιδιά μας και κάθε τι που είχαμε προσφιλές.

Κτυπήσαμε και μας ηνοίξετε διάπλατα τις θύρες της πατρίδας σας, μας προστατεύσετε και καταβάλλετε υπεράνθρωπες προσπάθειες για να μας παρηγορήσετε και να μας συντηρήσετε.

Δεν βρίσκουμε λέξεις ικανές με τις οποίες να μπορέσουμε να σας εκφράσουμε το μέγεθος της ευγνωμοσύνης μας.

Κύπριοι σας ευγνωμονούμε, ο Θεός ας βοηθά το έργο σας".

Η αγγλική Κυβέρνηση στην Κύπρο δεν δεχόταν όλους τους πρόσφυγες, παρά μόνο όσους ήσαν βρετανοί υπήκοοι ή είχαν κυπριακή καταγωγή ή είχαν συγγενείς στο νησί.

Αυτό δημιούργησε πολλά προβλήματα στους πρόσφυγες που περιπλανώνταν για πολύ καιρό μέσα στα πλοία στη θάλασσα μέχρι να βρουν κάπου να εγκατασταθούν.

Στις **10/23** Δεκεμβρίου, **1922** ο Αρχιεπίσκοπος έγραφε στον Υπουργό Αποικιών, τον Αρχιεπίσκοπο Κανταβρυγίας και το Δήμαρχο του Λονδίνου:

" Χριστιανοί πρόσφυγες εκ Μικράς Ασίας καταφθάνουσι καθ' εκάστην εις τας Κυπριακάς ακτάς επί ιστιοφόρων. Η Κυέρνησις αρνείται να επιτρέψη εις αυτούς αποβιβασθώσιν έστω και πρόσκαιρον υποχρεούσα αυτούς να συνεχίσωσι τας ανά τας θαλάσσας περιπλανήσεις των εν μικροίς πλοίοις και εν τρικυμιώδει χειμερινώ καιρώ. Εσημειώθησαν ναυάγια πλοίων κομιζόντων πρόσφυγας και θάνατοι προσφύγων, ένεκα συνωστισμού και κακουχιών αυτών εν μικροίς πλοίοις έλαβον χώραν. Παρακαλούμεν ενεργήσατε τερματισθούν μαρτύρια χριστιανών και επιτραπή αποβίβασις προσφύγων εις Κύπρον και όπως η Κυπριακή Κυβέρνησις παράσχη αυτοίς απολύτως αναγκαίαν βοήθειαν".

Λευκωσία **20/3** Δεεβρίου **1922**
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

(Μεταγλώττιση)

"Χριστιανοί πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία καταφθάνουν καθημερινά στις Κυπριακές ακτές με ιστιοφόρα. Η Κυβέρνηση αρνείται να επιτρέψει σε αυτούς να αποβιβασθούν έστω και προσωρινά και τους υποχρεώνει να συνεχίσουν τις ανά τις θάλασσες περιπλανήσεις τους σε μικρά πλοία και σε τρικυμιώδη χειμερινό καιρό. Σημειώθηκαν ναυάγια πλοίων που μεταφέρουν πρόσφυγες και θάνατοι προσφύγων σημειώθηκαν λόγω συνωστισμού και κακουχιών σε μικρά πλοία. Παρακαλούμε ενεργήσετε όπως τερματισθούν τα μαρτύρια των χριστιανών και επιτραπεί αποβίβαση προσφύγων στην Κύπρο και όπως η Κυπριακή Κυβέρνηση παράσχει σ' αυτούς την απολύτως αναγκαία βοήθεια".

Ο Υπουργός Αποικιών διευκρίνησε τη θέση της αγγλικής Κυβέρνησης με επιστολή του στον Αρχιεπίσκοπο στις **6** Ιανουαρίου **1923**:

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
Αρ.1166/22

Κύπρος 6 Ιανουαρίου 1923

Μακαριώτατε,

"Διατάχθηκα να σας πληροφορήσω ότι ο Υπουργός των Αποικιών έλαβε το τηλεγράφημα το οποίο του έχετε απευθύνει στις 3 Δεκεμβρίου 1922 για το ζήτημα της αποδοχής προσφύγων από τη Μικρά Ασία στην Κύπρο και ότι έδωσε οδηγίες όπως η πολιτική της Κυβέρνησης αυτής για το ζήτημα, η οποία έτυχε της επιδοκίμασias αυτού να ανακοινωθεί στη Μακαριότητά Σας.

Η πολιτική που υιοθέτησε η Κυβέρνηση, η οποία επιθυμώ να προσθέσω, εξηγήθηκε στο Μητροπολίτη Κιτίου από τον Αρχιγραμματέα στις 21 παρελθόντος Νοεμβρίου, είναι να δέχεται όλους τους βρειτανούς υπηκόους και πρόσωπα κυπριακής καταγωγής, τα οποία βρέθηκαν στην ανάγκη να επιστρέψουν εστην Κύπρο.

Ως γεγονός μεγάλος αριθμός άλλων Ελλήνων από καιρού σε καιρό έγιναν δεκτοί, εφόσον και όταν φαινόταν να υπάρχει διαθέσιμος χώρος και ήδη από τον περασμένο Σεπτέμβριο πέραν των 900 έγιναν δεκτοί στη νήσο, ενώ υπάρχει ακόμη σταθερό ρεύμα τέτοιων προσώπων στους οποίους επιτρέπεται η αποβίβαση από καιρού σε καιρό εφόσον είναι δυνατό και οι περιστάσεις το επιτρέπουν.

Η Μακαριότητα Σας θα γνωρίζει ότι επιπρόσθετα η Κυβέρνηση θεώρησε επιθυμητό να δεχθεί στη νήσο μεγάλο αριθμό Αρμενίων προσφύγων, οι οποίοι δεν είχαν άλλο μέρος στο οποίο να γίνονταν αποδεκτοί. Η πολύ σοβαρή ζήτηση οικημάτων και η συμπύκνωση λόγω της αποδοχής τόσων προσφύγων ύστερα από μικροπρόσθεση ειδοποίηση κατέστησε, λυπούμαι να πω, αδύνατη την αποδοχή τέτοιων προσφύγων σε μεγαλύτερο αριθμό, παρά όπως γίνεται σήμερα.

Ετσι πολλοί πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο όπου με τα χρόνια αφωμιώθηκαν με τους κυπρίους και μόλις ανέτειλαν καλύτερες μέρες πήγαν στην Ελλάδα όπου εγκαταστάθηκαν και συνενώθηκαν με τους συμπατριώτες τους μικρασιάτες και

ξαναδημιούργησαν τη ζωή τους από την αρχή και πάλι.

Πολλοί Αρμένιοι έμειναν στο νησί και σχημάτισαν μικρή κοινότητα και βοηθήθηκαν από τους άλλους Αρμένιους που ζούσαν ήδη στο νησί από προηγουμένως και έγιναν Κύπριοι υπήκοοι με την πάροδο του χρόνου.